

SOCIALNÄMNDEN 2013-06-11
PROTOKOLLSUTDRAG

(3)

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
Registraturet	
Ink.	2013-06-24
Dnr:	325-1050/2013
Till:	RVA

Justerat 2013-06-13

Anna König Jerlmyr och Roger Mogert

§ 21

Anvisningar för arbete med hiv/STI-prevention i Stockholms stad

Dnr 3.1-285/2013

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden godkänner anvisningar för arbete med hiv/STI i Stockholms stad.
2. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen.

Ärendet

Anvisningarna är ett komplement till övriga styrande dokument som finns på nationell och regional nivå vars syfte är att minska spridningen av hiv/STI (sexuellt överförbara smittsamma sjukdomar).

Till grund för stadens arbete med anvisningarna för hiv/STI-prevention finns regeringens proposition 2005/06:60, "Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar" och Stockholms läns landstings "Handlingsprogram STI/hivprevention" samt dokumentet "Sexuell hälsa i Stockholms län".

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 21 maj 2013.

Beslutsgång

Ordföranden Anna König Jerlmyr (M) föreslog, med instämmande från samtliga ledamöter, att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Vid protokollet

Lisbeth Westerlund
sekreterare

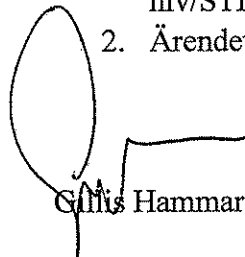
Handläggare
Maria Saario
Telefon: 508 25 403

Till
Socialnämnden

Tjänsteutlåtande avseende Anvisningar för arbete med hiv/STI i Stockholms stad

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner anvisningar för arbete med hiv/STI i Stockholms stad
2. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen

Gills Hammar

Förvaltningschef

Fredrik Jurdell

Avdelningschef

Sammanfattning

Anvisningarna upprättas som ett komplement till övriga styrande dokument som finns på nationell och regional nivå vars syfte är att minska spridningen av hiv/STI (sexuellt överförbara smittsamma sjukdomar).

Till grund för stadens arbete med anvisningarna för hiv/STI-prevention finns regeringens proposition 2005/06:60, "Nationella strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar" och Stockholms läns landstings "Handlingsprogram STI/hivprevention" samt dokumentet "Sexuell hälsa i Stockholms län".

Nämnder som i första hand berörs av stadens anvisningar för hiv/STI prevention är socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna.

Ärendet

En stor del av stadens hiv/STI-preventiva arbete sköts av Stockholms läns landsting (SLL) i samarbete med ett stort antal myndigheter och organisationer, däribland Stockholms stad. Stockholms stad samverkar med SLL inom flera områden som gäller hiv/STI frågor. Ungdomsmottagningarna är ett exempel på sådan samverkan. Anvisningarna har tagits fram för att vara ett komplement till befintliga styrdokument som finns på nationell och regionalnivå.

Till grund för stadens arbete med anvisningarna för hiv/STI-prevention finns regeringens proposition 2005/06:60, ”Nationella strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar” och Stockholms läns landstings ”Handlingsprogram STI/hivprevention” samt dokumentet ”Sexuell hälsa i Stockholms län”. Nationella strategin nämner särskilt sju riskgrupper med tillägg av ytterligare tre, allt som allt tio riskgrupper. De tio riskgrupperna är: män som har sex med män, personer med injektionsmissbruk, personer med utländsk bakgrund, gravida kvinnor, utlandsresenärer, ungdomar och unga vuxna, personer som är utsatta för prostitution, hivpositiva vuxna och barn, personer som testar sig för hiv/STI samt allmänheten. Strategin anger att de största spridningsriskerna finns i storstäderna.

Staden anser att alla riskgrupper är viktiga att nå i det preventiva arbetet men har i första hand valt att fokusera på fem riskgrupper och i de valda riskgrupperna kommer man särskilt att uppmärksamma;

- Personer med ett injektionsmissbruk
- Personer som köper och säljer sexuella tjänster
- Ungdomar och unga vuxna
- Nyanlända invandrare
- Män som har sex med män

Stockholms stads långsiktiga mål med hiv/STI arbetet överensstämmer med Nationella strategins mål och delmål. Staden instämmer också med strategin att samhällets insatser för att förebygga spridning av hiv och andra sexuellt

överförbara och blodburna infektioner bör utgå från den nationella folkhälsopolitiken och uppföljningen av det övergripande folkhälsopolitiska målet. Det förebyggande arbetet med hiv/STI bör samordnas med övrigt folkhälsoarbete på alla nivåer i samhället.

Stadens långsiktiga mål är även i enlighet med SLLs övergripande mål för handlingsprogram för STI/hivprevention;

- Att begränsa spridningen av hiv-infektion och andra sexuellt överförda infektioner
- Att begränsa konsekvenserna av dessa infektioner för den enskilde och för samhället
- Att invånare i SLL ska ha kunskap om sexuella smittrisker och hur man skyddar sig och andra både mot sexuellt överförda infektioner och oönskade graviditeter
- Att invånare i SLL ska ha kunskap om andra smittvägar för hiv och hepatit t.ex. osterila injektioner
- Att personer med hiv och övriga STI får det medicinska och psykosociala stöd som krävs för att må bra och kunna följa givna förhållningsregler
- Att öka förståelsen i vården och i samhället för hur det är att leva med hiv/aids

Nämnder som i första hand berörs av stadens anvisningar för hiv/STI prevention är socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna.

Stadens åtgärder

Stadens arbete med hiv/STI frågor kan fortgå i befintliga strukturer. De nämnder som i första hand berörs av stadens anvisningar för hiv/STI prevention behöver ha fungerande arbetsmetoder och rutiner för sitt arbete. Prioriterade riskgrupper bör uppmärksammas särskilt.

Riktlinjer

Frågor som rör hiv/STI ska lyftas in i berörda riktlinjer inom socialtjänsten som exempelvis riktlinjer för Vuxna med missbruks- och beroendeproblem.

Utbildningar

Socialförvaltningen kommer i samverkan med andra berörda aktörer anordna utbildningstillfällen i frågor som rör hiv/STI för berörd personal. *Lafa* kommer att fortsätta att arrangera utbildningar för Ungdomsmottagningarna.

Statsbidrag

I det hiv/STI-preventiva arbetet samverkar staden med flera olika ideella organisationer inom området. Staden tilldelas årligen statliga medel om cirka 10 miljoner kronor för hiv-/STI-preventivt arbete. Dessa fördelar staden till ideella organisationer, men även till verksamheter inom landstinget, för att säkerställa att alla identifierade preventionsgrupper täcks in.

Samverkan

Att samverka med andra huvudmän och intresse- och brukarorganisationer är en förutsättning för hiv/STI prevention. En stor del av stadens hiv/STI-preventiva arbete sköts av Stockholms läns landsting (SLL) i samarbete med ett stort antal myndigheter och organisationer, däribland Stockholms stad.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i samverkan mellan socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor och utbildningsförvaltningens ledningsstab.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner anvisningarna och överlämnar ärendet till Kommunstyrelsen.

Bilaga

Anvisningar för arbete med hiv/STI i Stockholms stad.

Handläggare
Maria Saario
Telefon: 508 25 403

Anvisningar för arbete med hiv/STI-prevention i Stockholms stad

Förord

I enlighet med Stockholm stad vision "Ett Stockholm i världsklass" är invånarnas hälsa ett centralt mål. Anvisningarna upprättas som ett komplement till övriga styrande dokument som finns på nationell och regional nivå vars syfte är att minska spridningen av hiv/STI (sexuellt överförbara smittsamma sjukdomar). Centralt i arbetet med hiv/STI är också det sekundärpreventiva inriktningar för att de som är diagnostiserade med hiv ska få bästa möjliga stöd.

Till grund för stadens arbete med anvisningarna för hiv/STI-prevention finns regeringens proposition 2005/06:60, "Nationella strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar", Stockholms läns landstings "Handlingsprogram STI/hivprevention" och dokumentet "Sexuell hälsa i Stockholms län".

Samverkan

Regeringens bedömning i den nationella strategin är att samhällets insatser för att förebygga spridning av hiv och andra sexuellt överförbara och blodburna infektioner bör utgå från den nationella folkhälsopolitiken och uppföljningen av det övergripande folkhälsopolitiska målet. Det förebyggande arbetet med hiv/STI bör samordnas med övrigt folkhälsoarbete på alla nivåer i samhället. Att samverka med andra huvudmän och intresse- och brukarorganisationer är en förutsättning i hiv/STI arbetet. En stor del av stadens hiv/STI-preventiva arbete sköts av Stockholms läns landsting (SLL) i samarbete med ett stort antal myndigheter och organisationer, däribland

Stockholms stad. Inom landstinget finns sedan flera år tillbaka, *Lafa*, som är ett metod- och kunskapscentrum som arbetar för att förebygga hiv, sexuellt överförda infektioner och oönskade graviditeter. Verksamheten vänder sig till alla som arbetar med sexualitet och hälsa i Stockholms län, exempelvis inom vård, skola, fritidsverksamhet och frivilligorganisationer. Stockholms stad samverkar med SLL inom flera områden som gäller hiv/STI frågor. Ungdomsmottagningarna är ett exempel på sådan samverkan. Stockholms stad har även varit delaktiga i Stockholms läns landsting, Beroendecentrums, planering av sprututbytesprogrammet vars syfte är att minska spridning av blodburna infektioner bland personer som injicerar narkotika och på det sättet främja hälsa och förbättra livskvalitén hos målgruppen.

Statsbidrag

I det hiv/STI-preventiva arbetet samverkar staden med flera olika ideella organisationer inom området. Staden tilldelas årligen statliga medel om cirka 10 miljoner kronor för hiv-/STI-preventivt arbete. Dessa fördelar staden till ideella organisationer, men även till verksamheter inom landstinget, för att säkerställa att alla identifierade preventionsgrupper täcks in.

Stöddokument

Stockholms stads anvisningar för hiv/STI-prevention är ett stöddokument för nämnder och medarbetare.

Nämnder som i första hand berörs av stadens anvisningar för hiv/STI prevention är socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna. Syftet med anvisningarna är att vara ett komplement till regeringens proposition 2005/06:60, "Nationella strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar", SLLs "Handlingsprogram STI/hivprevention" och dokumentet "Sexuell hälsa i Stockholms län".

Utgångspunkter för anvisningarna

En av utgångspunkterna för stadens anvisningar är den nationella strategin "Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar" (regeringens proposition 2005/06:60) och SLLs "Handlingsprogram STI/hivprevention i Stockholms län".

Mål och delmål för Nationella strategin

Enligt den Nationella strategin bör målet för samhällets insatser för hiv/STI vara att begränsa spridningen av hiv-infektion och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar samt att begränsa följderna av dessa infektioner för den enskilde och samhället. Regeringen har valt att i strategin fastställa delmål inom tre utvalda områden; spridningen som sker i Sverige, identifiera smittade personer som kommer till Sverige och att forma en mer realistisk och öppen syn på sjukdomen. Det sistnämnda området innebär att insatser måste vidtas för att motverka diskriminering och förbättra villkoren för hiv-smittade att vara öppna med sjukdomen. Mot denna bakgrund anger den Nationella strategin följande delmål:

- Nyupptäckta fall av hiv/STI ska halveras till år 2016
- Hiv-infektion hos nyanlända asylsökande m.fl. från högendemiska områden ska identifieras inom sex månader
- Kunskapen om hiv/aids och om hur det är att leva med sjukdomen ska förbättras i offentlig verksamhet, i arbetslivet och i samhället i övrigt

Mål för SLLs handlingsprogram

De övergripande målen för SLLs handlingsprogram för STI/hivprevention är följande;

- Att begränsa spridningen av hiv-infektion och andra sexuellt överförda infektioner
- Att begränsa konsekvenserna av dessa infektioner för den enskilde och för samhället
- Att invånare i SLL ska ha kunskap om sexuella smittrisker och hur man skyddar sig och andra både mot sexuellt överförda infektioner och oönskade graviditeter
- Att invånare i SLL ska ha kunskap om andra smittvägar för hiv och hepatit t.ex. osterila injektioner
- Att personer med hiv och övriga STI får det medicinska och psykosociala stöd som krävs för att må bra och kunna följa givna förhållningsregler
- Att öka förståelsen i vården och i samhället för hur det är att leva med hiv/aids

Riskgrupper

Nationella strategin nämner särskilt sju riskgrupper med tillägg av ytterligare tre, allt som allt tio riskgrupper. De är: män som har sex med män, personer med injektionsmissbruk, personer med utländsk bakgrund, gravida kvinnor, utlandsresenärer, ungdomar och unga vuxna, personer som är utsatta för prostitution, hivpositiva vuxna och barn, personer

som testar sig för hiv/STI samt allmänheten. Strategin anger att de största spridningsriskerna finns i storstäderna.

Staden anser att alla riskgrupper är viktiga att nå i det preventiva arbetet men har i första hand valt att fokusera på fem riskgrupper och i de valda riskgrupperna kommer man särskilt att uppmärksamma;

- Personer med ett injektionsmissbruk
- Personer som köper och säljer sexuella tjänster
- Ungdomar och unga vuxna
- Nyanlända invandrare
- Män som har sex med män

De två första grupperna är de samma som regeringen har främjat under perioden 2012-2014 och som ligger till grund för de prioriteringar som gäller för statsbidragen. De övriga tre anser staden vara särskilt viktiga i det preventiva arbetet. De unga är en viktig grupp i det förebyggande arbetet för att tidigt förhindra och minska riskbeteenden. Nationella strategin belyser nyanlända invandrarna som en viktig grupp att fokusera på i hiv/STI arbetet och då särskilt de som kommer från högendemiska länder. Män som har sex med män är den grupp som enligt den nationella strategin utgör den största inhemska smittvägen för hiv i Sverige.

Stockholms stads långsiktiga mål

Stockholms stads långsiktiga mål med hiv/STI arbetet överensstämmer med Nationella strategins mål och delmål. Staden instämmer också med strategin att samhällets insatser för att förebygga spridning av hiv och andra sexuellt överförbara och blodburna infektioner bör utgå från den nationella folkhälsopolitiken och uppföljningen av det övergripande folkhälsopolitiska målet. Det förebyggande arbetet med hiv/STI bör samordnas med övrigt folkhälsoarbete på alla nivåer i samhället. Stadens långsiktiga mål med hiv/STI prevention är även samstämmiga med SLLs "Handlingsprogram STI/hivprevention".

Prioriterade riskgrupper i staden

En viktig fråga att belysa är att verksamheter i staden som möter personer i de särskilt utvalda riskgrupperna bör prata om och informera om riskbeteenden. Information kan ges muntligt och skriftligt alternativt som för Ungdomsmottagningen via e-tjänsten Guiderummet. Informationen bör vara målgruppsanpassad och lättillgänglig.

Nedan följer en redogörelse av de riskgrupper som staden har valt att prioritera i hiv/STI arbetet.

Personer med injektionsmissbruk

Personer som injicerar narkotika och som delar injektionsutrustning utsätter sig för risken att få blodburna infektioner som hiv och hepatit. Insatser som särskilt vänder sig till kvinnliga missbrukare och personer som är i prostitution samt till hemlösa personer med missbruks- och beroendeproblem är en viktig del i det hiv- förebyggande arbetet.

Personer som köper och säljer sexuella tjänster

Riskutsatta grupper är kvinnor, män, barn- och ungdomar som säljer sex eller utnyttjas för människohandel med sexuella ändamål samt sexköpare och deras partners. Oskyddade sexuella kontakter och många samlagspartners är några av de faktorer som innebär en särskild riskutsatthet när det gäller hiv/STI.

Ungdomar och unga vuxna

Tillgänglig statistik visar att det finns ett visst sexuellt riskbeteende bland ungdomspopulationen. Låg kondom användning i kombination med tätare byte av sexualpartner medför ökade hälsorisker. Under de senaste 10 åren har Klamydia ökat kraftigt. Att man i dag inte kan se någon påtaglig spridning av hiv-infektion i ungdomsgrupperna innebär inte att en sådan utveckling inte är ett möjligt framtida scenario.

Alla barn och ungdomar i staden får del av skolans sex- och samlevnadsundervisning som i grundskolans nya läroplan breddats betydligt då flertalet ämnen är involverade i dessa frågor. Även inom gymnasieskolan finns nya ämnesplaner som medför flera möjligheter att integrera sexualitet och samlevnad i olika ämnen. Inom elevhälsan finns uppdrag runt sex och samlevnad vid till exempel hälsouppläsning och hälsobesök. Inom skolhälsovårdens uppdrag finns sex och samlevnad med i aktiviteterna hälsouppläsning och hälsobesök/hälsosamtal.

Inom stadens geografiska område finns tio ungdomsmottagningar (UM). En av mottagningarna drivs av Stadsmissionen med verksamhetsbidrag från staden. Tre av mottagningarna drivs av staden, UM på Norrtullsgatan 10 (Östermalms stadsdelsförvaltning), Stockholms skolors UM (utbildningsförvaltningen) och Gullmarsplans UM, men

staden ersätts för utförda sjukvårdsprestationer av landstinget enligt överenskommelser med landstingets beställare av vård. För resterande mottagningar delar staden och landstinget för huvudmannaskapet. Stockholms skolors ungdomsmottagning och Gullmarsplans har också lördagsöppen mottagning.

Nyanlända invandrare

Många asylsökande och anhöriginvandrare kommer från högendemiska länder/områden. Av de hiv-fall som anmälts har mer än hälften smittats innan de flyttade till Sverige. Bland de som är nyanlända från högendemiska områden eller från områden där epidemier pågår kan man förvänta sig att hitta en relativt hög andel hiv-infekterade.

Män som har sex med män

Män som har sex med män är den grupp i Sverige som har drabbats hårdast av hiv/aids. Över tiden har gruppens dominans emellertid minskat men det är den grupp som är störst bland dem som smittas inom Sverige. Män som har sex med män löper en något större risk att träffa en hivinfekterad partner och det kan därför vara viktigt att de har goda kunskaper om säker sex.

Flera verksamheter inom Stockholms stad möter män som har sex med män i något sammanhang. Inte minst ungdomsmottagningar och Järva mansmottagning är viktiga eftersom de bland annat arbetar med att nå de yngre i gruppen män som har sex med män.

Stadens åtgärder

Staden stadens arbete med hiv/STI frågor kan fortgå i befintliga strukturer. De nämnder som i första hand berörs av stadens anvisningar för hiv/STI prevention behöver ha fungerande arbetsmetoder och rutiner för sitt arbete. Prioriterade riskgrupper bör uppmärksammas särskilt.

Riktlinjer

Frågor som rör hiv/STI ska lyftas in i berörda riktlinjer inom socialtjänsten som exempelvis riktlinjer för Vuxna med missbruks- och beroendeproblem.

Utbildningar

Socialförvaltningen kommer i samverkan med andra berörda aktörer anordna utbildningstillfällen i frågor som rör hiv/STI för berörd personal. *Lafa* kommer att fortsätta att arrangera utbildningar för Ungdomsmottagningarna.

Statsbidrag

I det hiv/STI-preventiva arbetet samverkar staden med flera olika ideella organisationer inom området. Staden tilldelas årligen statliga medel om cirka 10 miljoner kronor för hiv-/STI-preventivt arbete. Dessa fördelar staden till ideella organisationer, men även till verksamheter inom landstinget, för att säkerställa att alla identifierade preventionsgrupper täcks in.

Samverkan

Att samverka med andra huvudmän och intresse- och brukarorganisationer är en förutsättning för hiv/STI prevention. En stor del av stadens hiv/STI-preventiva arbete sköts av Stockholms läns landsting (SLL) i samarbete med ett stort antal myndigheter och organisationer, däribland Stockholms stad.

Referenser

Nationella strategin (regeringens proposition 2005/06:60)

SLL:s riktlinjer "Handlingsprogram – STI/hivprevention 2009-2013"

Läroplanen (SKOLFS 2012:37)

Migrationsverkets projekt "Hiv – en fråga för Migrationsverket" samt rapporten "Asylsökande och hälsoundersökningar – hur ökar vi deltagandet"

"Sexuell hälsa i Stockholms län", Stockholms läns landsting